

STIELZ

TIJDSCHRIFT OVER DE GESCHIEDENIS VAN WERKEND LEIDEN

€ 2,75

JAARGANG 16 NUMMER 4 DECEMBER 2005

- Heesterboom pronkjuweel
- Leidse bollenschuur bedreigd
- Erfgoed buiten singels

Colofon

Stielz Jaargang 16 (2005) Nummer 2.
ISSN 0928-9437

Stielz stond oorspronkelijk voor StielZaken als uitgave van de Stichting Industrieel Erfgoed Leiden (Stiel). Deze stichting ijvert voor de opsporing en behoud van monumenten van bedrijf en techniek in Leiden en omgeving. Stiel verstaat onder monumenten niet alleen oude fabrieken, maar ook winkels, pakhuizen, bruggen, stations en nutsbedrijven. Sinds de oprichting van de stichting in 1987 is dankzij haar inspanningen een groot aantal complexen op de plaatselijke en landelijke monumentenlijsten geplaatst. Verder onderzoekt en beschrijft Stiel de geschiedenis van Leiden als vooraanstaande industriestad. Met de ondertitel 'geschiedenis van werkend Leiden' gaat dit blad een stapje verder dan de formele doelstelling van de stichting: de beschrijving van de recente sociaal-economische geschiedenis van Leiden en omgeving.

Secretariaatsadres Stiel

Hogewoerd 125, 2311 HK Leiden. Tel. 071-5125877; e-mail: bolwerkleiden@hetnet.nl. Nieuwe donateurs, die ons werk willen steunen, kunnen zich voor minimaal € 15 per jaar aanmelden. Bedrijfsdonateurs betalen minimaal € 50 met recht op een advertentie in dit blad. Het verschuldigde bedrag kan worden overgemaakt op Postbank 10.39.391. Donateurs ontvangen het blad gratis. Losse nummers € 2,75.

Websites Stiel:

www.industrieel-erfgoed.nl/stiel en
www.stiel-leiden.freehomepage.com

Redactie Stielz

Wibo Burgers, De Fruittuinen 70, 2132 NZ Hoofddorp, tel. 023-5632725, fax 023-5632330, e-mail: wibo.burgers@wxs.nl

Distributie

K. Ravensbergen; Snippenhoek 4 2317 WX Leiden. Tel. 071-5212605.

Druk

Elvé Leiden

Ontwerp omslag en concept binnenwerk
Donna Smith

Lay out

Grafisch Bureau Christine van der Ven, Voor-
schoten

Medewerkers aan dit nummer

Niek Bavelaar is 'huisfotograaf' van Stiel. Tel. 071-5149863; e-mail: n.bavelaar@zonnet.nl
Wibo Burgers is journalist en eerder adj. hoofd-
redacteur van het ANP
Joop Gijsman is oud-ondernemer en secreta-
ris/penningmeester van Stiel
Hans Volvaard is voorzitter van Stiel
Gerard J. Telkamp is historicus
Michiel Rohlf studeert kunstgeschiedenis in
Leiden

Stielz komt tot stand dankzij steun van de volgende
Leidse bedrijven
Dieben BV Beheersmij.
Djoser BV
Research voor Beleid BV

Bestuur Stichting Industrieel Erfgoed Leiden

Drs. J.P. Volvaard (voorzitter), J.J. Gijsman (se-
cretaris/penningmeester), mr.ir. L. Barendregt,
W.B. Burgers, drs. F. Sengers, G.J. Telkamp.

Ere-voorzitter: Ing. H.J. Budel.

REDACTIONEEL

BLAUWPOORTSBRUG

Laatst klonk opeens een trompetsignaal onder mijn raam. Het kwam van de Zwarte-Pietenfanfare die samen met Sinterklaas over de Rijn langs mijn huis voer. Om uiteindelijk bij de Beestenmarkt te komen, moet de Blauwpoortsbrug open. En dat is ook de enige keer per jaar, zo vertelde ras-Leidenaar Peter Labrujère onlangs aan 31 schoolkinderen. De organisatie OnderwijsAdvies had voor hen een techniekles georganiseerd over bruggen. Daarin kan de Blauwpoortsbrug natuurlijk niet ontbreken. Deze rolbasculebrug is een fraai onderdeel van het Leids erfgoed van bedrijf en techniek. Zeker nadat de Blauwpoortsbrug weer is opgeknapt in 1992. Als uitvloeisel van die opknopbeurt kan de brug vooralsnog weer bewegen.

Het is STIEL niet ontgaan dat het gemeentebestuur een Rijn-Gouwelijk wil aanleggen door de Leidse binnenstad. Deze light-railverbinding van Gouda naar uiteindelijk Katwijk gaat daarmee ook over de Blauwpoortsbrug. STIEL heeft daar geen mening over, omdat het als historische vereniging gericht is op industrieel erfgoed. Wat STIEL wel zorgen baart is wat de Rijn-Gouwelijk doet met de Blauwpoortsbrug. STIEL hoopt en verwacht echter van het Leids stadsbestuur dat de Blauwpoortsbrug een beweegbaar monument van techniek blijft. Dat zijn wethouders en raadsleden namelijk verplicht aan hun recente nota *Cultureel Erfgoed*. STIEL heeft de raad expliciet gevraagd in alle huidige besluiten rekening te houden met zogeheten *cultuurhistorische kwaliteiten*. Dat geldt bijvoorbeeld ook voor de bollenschuur aan de Hoge Morsweg (zie elders in dit nummer).

De nota *Cultureel Erfgoed* zet ook in op educatie over Leids (industrieel) erfgoed. De bovengenoemde techniekles over bruggen is daar een prachtig voorbeeld van. Ik hoop binnenkort namens STIEL meer te vertellen aangaande informatiepakketten voor (oud-) industriemedewerkers, schoolkinderen, leerlingen en studenten over industrieel erfgoed. Dat daarvoor interesse is, bleek wel uit de forse opkomst bij de rondleiding in de Lakenhal over kunst in de conservenfabriek van Nieuwenhuizen, die STIEL midden november georganiseerd had. De tentoonstelling is inmiddels gesloten, maar er is nog wel een mooi boek over te koop van de hand van Doris Wintgen Hötte. Het is nu te laat om dat boek aan Sinterklaas te vragen, maar wellicht dat het voor de feestdagen nog lukt. In ieder geval wens ik u namens STIEL prettige feestdagen en een goed 2006 toe. Ook in dat Rembrandtjaar zal STIEL laten horen en zien dat industrieel erfgoed een minstens zo belangrijk onderdeel van de Leidse geschiedenis is geweest.

Hans Volvaard

Omslagfoto: de Leidse houtzaagmolen De Heesterboom staat weer te pronk. (Foto: N. Bavelaar)

INHOUD

- 3 De Heesterboom weer als nieuw**
- 5 Leidse bollenschuur bedreigd**
- 11 Leerhandel Colla**
- 12 Erfgoed buiten de singels**
- 13 Kort nieuws uit Leiden & regio**
- 14 Nieuwe uitgaven**

Nieuwe krukas zaagt ouderwets

DE HEESTERBOOM WEER ALS NIEUW

De Leidse houtzaagmolen De Heesterboom staat er weer goed bij.

De molen is gerestaureerd en er is een nieuwe krukas ingebouwd.

Vrijdag 25 november werd de feestelijke ingebruikstelling van de molen verricht door burgemeester drs. H.J.J. Lenferink.

Met deze plechtigheid is een eind gekomen aan een lange periode van moeilijkheden en onzekerheden. Op 13 april 2002 brak de krukas van de molen. Dat betekende dat er voorlopig niet meer gezaagd kon worden, en dat een kostbare reparatie noodzakelijk was. Al was

zagen dan voorlopig niet meer mogelijk, de molen moest in ieder geval snel weer kunnen draaien. Dat konden de molenaars gelukkig zelf eenvoudig regelen. Binnen een week was het voor elkaar. Maar hoe moest het verder?

Eeuwenlang was de krukas het groot-

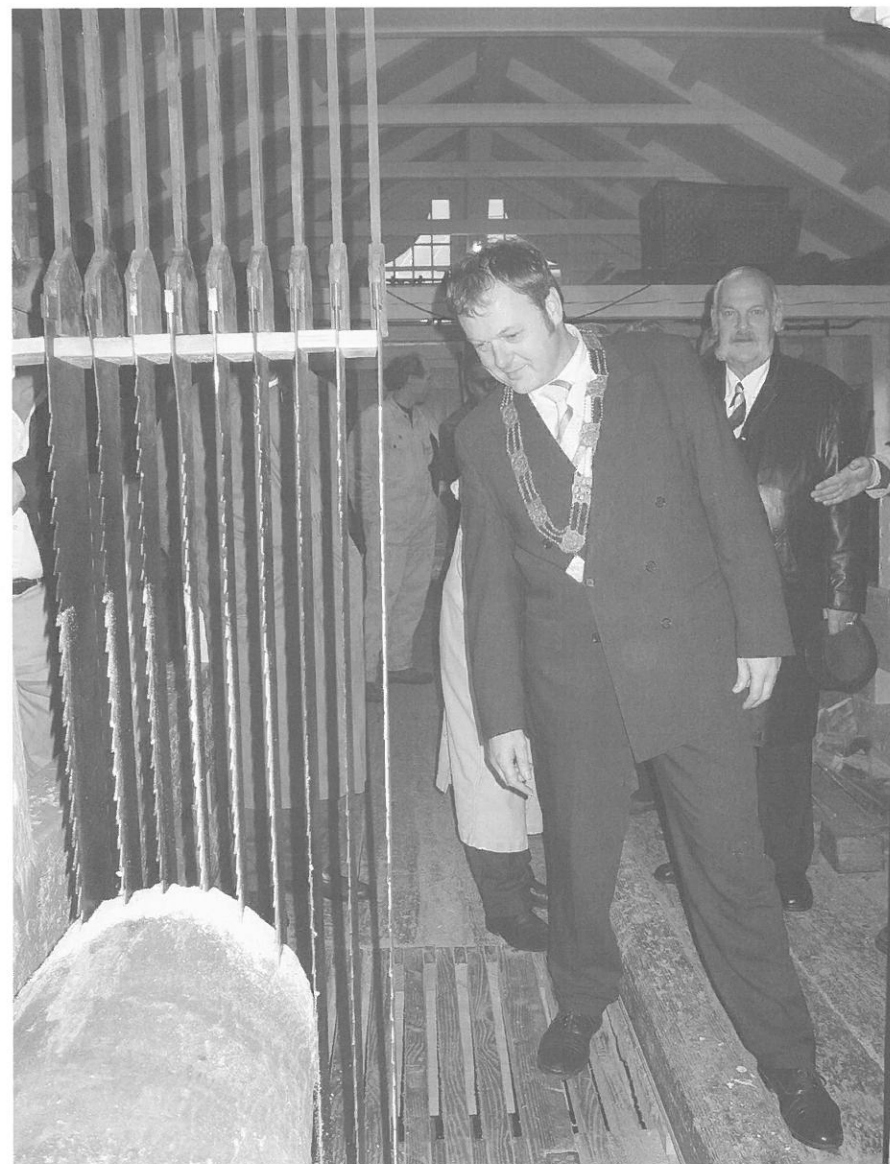
ste en meest kostbare ijzeren onderdeel in de molenbouw. Maar ook een onderdeel, dat regelmatig kapot ging. Ook de beide molens van de fa. Noordman hebben een lange historie van steeds terugkerende asbreuken, en toen de Heesterboom in 1950 gerestaureerd ging worden, lag boven in de molen nog een gesmede krukas, die echter gebroken was.

Vele jaren was de Koninklijke Grofmederij in Leiden de leverancier vande krukassen. Ook voerde dit bedrijf reparaties uit na asbreuken. Al in 1947 had deze firma na een asbreuk laten weten, dat de krukas van de Heesterboom niet te repareren was. Noordman liet toen elders laswerkzaamheden uitvoeren, waarna de as opnieuw werd afgedraaid bij de Grofmederij. De as brak echter nogmaals, werd weer gerepareerd en brak opnieuw. In 1960 was er geen reden meer aan.

Restauratieplan

De firma Spaans in Hoofddorp maakte toen een nieuwe krukas, die niet gesmeed was, maar geconstrueerd naar de laatste technische inzichten. Deze as brak in 1975, werd gerepareerd en brak opnieuw in 2002. Er kwam een uitgebreide analyse van de problemen op tafel en uiteindelijk werd besloten te streven naar een nieuwe, gesmede as. Dit in het kader van een restauratieplan dat volgens de gemeente Leiden zo uitgebreid mogelijk moest zijn.

Nu was de molen twee keer gerestaureerd: in 1963 het windmolengedeelte en in 1993 de zaagschuren. Aan het zaagwerk was echter weinig gedaan. Hoewel alles tot aan de asbreuk in 2002 gangbaar was en redelijk storingsvrij functioneerde, was het wel duidelijk dat ook dit gedeelte voor een grondige revisie in aanmerking moest komen. Dat was ook de inzet van het restauratieplan. Een uitgebreide fondsenvererving verliep succesvol. Vlot werden toezeggingen verkregen van de Vereniging De Hollandse Molen, de Stichting Fonds 1818, het Prins Bernhard Cultuurfonds Z.-H., de Van Ommeren-De Voogtstichting en de Provincie Zuid-Holland. Daarnaast werd ook door de Rijksdienst voor de Monumentenzorg een subsidietoezegging gedaan.

Burgemeester Lenferink bekijkt het zagen.

Nieuwe krukas

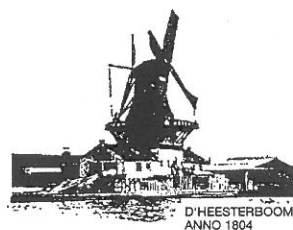
Het technische ontwerp voor de nieuwe krukas werd gemaakt door Ing. Patrick Braak, die al vele jaren vrijwillig molenaar is. Daarbij is gebruik gemaakt van de oude gesmede as, die in 1963 uit de molen werd genomen, maar altijd bewaard is gebleven. Via bemiddeling door Select Staal en Metaal BV te Naarden kon de stichting Houtzaagmolen de Heesterboom in de zomer van vorig jaar opdracht geven aan Somers Forge te Halesowen, West Midlands in Engeland, om een nieuwe krukas te smeden onder de 4000 tons pers van dit bedrijf. Begin januari van dit jaar werd de nieuwe as in Leiden afgeleverd en feestelijk in ontvangst genomen door burgemeester Lenferink.

De restauratie zelf was een aaneenschakeling van uitzonderlijke werkzaamheden. Naast het inbouwen van de nieuwe as werden onder meer de drie zaagramen met hun draaihoofden gereviseerd, de haalwerken en het luiwerk gedemonteerd, het ijzerwerk gerepareerd en gedeeltelijk vernieuwd en twee rollen geheel vervangen. Ook werd een nieuwe vloer voor de zaagramen gelegd. De schilders van de firma Gijsman zorgden voor een nieuw verfje binnen in de molen en aan de molenshuur.

Met al deze vernieuwingen is De Heesterboom meer dan ooit een pronkjuweel voor Leiden!

Houtzaagmolen De Heesterboom: vers pronkjuweel voor Leiden.

Stichting Houtzaagmolen De Heesterboom
zoekt
vrijwillige gediplomeerde molenaars

ADVERTENTIE

architectenbureau - ingenieursbureau

vanswietenarchitects

Ir. P.M.J. van Swieten | Sint Jacobsgracht 4 | 2311 PW Leiden | tel 071-5141051 | fax 071-5148573
e-mail: info@vanswietenarchitects.nl | internet: www.vanswietenarchitects.nl

Eeuwfeest laatste Leidse bollenshuur loopt gevaar SCHETS VAN EEN FAMILIEBEDRIJF AAN DE HOGE MORS

Het terrein aan de Hoge Morsweg nummer 111 in Leiden is volgens gemeentelijke plannen bestemd voor woningbouw. Hierbij is over het hoofd gezien dat op dit stuk grond van de voormalige Kwekerij van de Gebroeders Van Egmond zich een bollenshuur bevindt met monumentale waarde. De grote vraag is of dit pand alsnog gered en herbestemd kan worden.

Aan de Hoge Morsweg 111 staat verscholen achter een oude tuinderswoning een merkwaardig pand. Uit een schilderachtig bosje rijst een witgekalkte bloembollenshuur met vakwerk en vrolijk geknikte bovenverdieping met rood pannendak. Het betreft hier een in Duin- en Bollenstreek vrijwel uniek exemplaar. Op deze locatie hebben ten minste zeven generaties van het geslacht Van Egmond hun land- en tuinbouwbedrijf uitgeoefend. De buurt Hoge Mors, onderdeel van de wijk Morskwartier, was vóór de annexatie van 1965 grondgebied van Oegstgeest. De historische waarde van het terrein en opstallen lijkt duidelijk aanwezig. Bovendien zijn de

oude directiewoningen aan de overzijde nog puntgaaf aanwezig. De vraag is of beschermwaardigheid alsnog in een monumentenstatus kan worden geformaliseerd.

Het oordeel van de deskundigen

In 2002 brengt de monumentcommissie van de gemeente Leiden eigener beweging een positief advies uit over het object Hoge Morsweg 111. We ontleen enkele zinsneden aan het samenvattend advies. De Hoge Morsweg vormt een element van de noordelijke Rijndijk. Volgens de eigenaar zou de schuur, die zich

bevindt op 25 meter van de rijweg, zijn gebouwd tussen 1932 en 1935. Het betreft een rechthoekig gebouw met één bouwlaag, met zogenaamd mansardedak. De wanden zijn opgebouwd uit vakwerk bestaande uit een eenvoudig groen geschilderd houten raamwerk, vermoedelijk gevuld met gepleisterde drijfsteen. Op het dak liggen rode betonpannen. (Volgt een gedetailleerde beschrijving van de gevels met deuren en kozijnen en de diverse veranderingen daarin.) De waardering luidt letterlijk: De bollenshuur aan de Hoge Morsweg is een voor Leiden uniek overblijfsel van de agrarische bedrijven buiten de Singels. Typologisch betreft het een zeldzame schuur vanwege de combinatie van vakwerkbouw en een mansardedak. In de Duin- en bollenstreek is dit het enig overgebleven exemplaar van dit type. Het gevarieerde gevelbeeld geeft een goed inzicht in de historische gelaagdheid van het gebruik van de schuur.

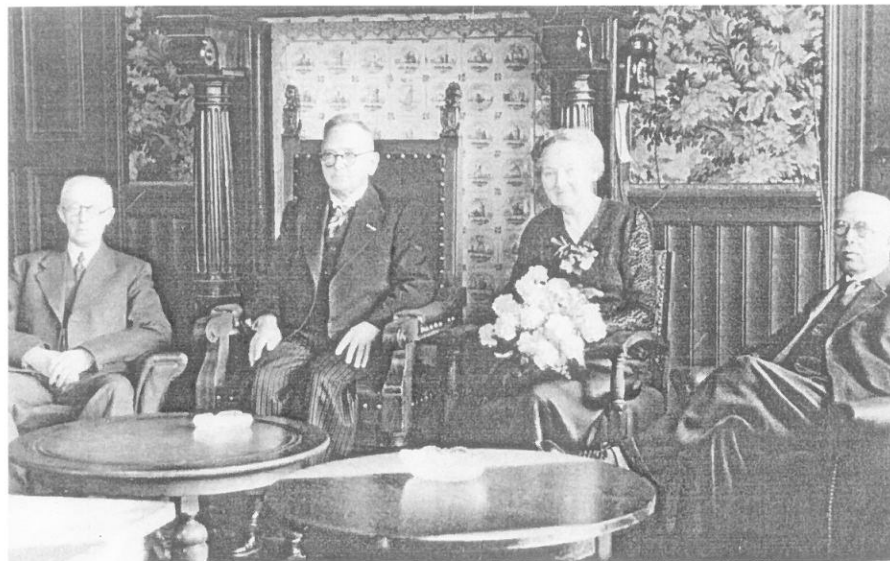
Niet alleen steunde de monumentenadviescommissie op het voorbereidend werk van het Bureau Monumenten en Archeologie van de gemeente, dat de nodige opmetingen, tekeningen en foto's had opgeleverd, de positieve beoordeling stelde onder meer op een brief in juni 2002 van de voorzitter van het Project Herbestemming Oude Bollenschuren. Deze constateerde dat de bollenshuur zeer waardevol is en behoort op de gemeentelijke monumentenlijst. In de eerste plaats zijn er weinig

De bollenshuur aan de Hoge Morsweg 111 in vervallen toestand. Op de inzet: een afbeelding van de schuur uit de jaren negentig van de vorige eeuw. De bollenshuur zag er toen heel wat florissanter uit.

De woningen tegenover de bollenschuur aan de Hoge Morsweg.

Geheel links op de foto uit 1942: Teunis van Egmond, vader van de laatste eigenaar van het bedrijf, en lange tijd wethouder van Oegstgeest.

bollenschuren in (de buurt van) Leiden gebouwd, waarvan er nog minder zijn overgebleven. In de tweede plaats is de schuur ook typologisch zeldzaam door de combinatie van het geknikte dak en de op houtskeletbouw lijkende bouwwijze. Vergelijkbare schuren komen in de eigenlijke Duin- en Bollenstreek niet meer voor; er staan er nog slechts twee in Heemstede.

Eerder al had het Monumenten Inventarisatie Project Zuid-Holland in 1989 gewezen op de bollen- of tuinderschuur aan de Hoge Morsweg. Hier wordt gesproken van de periode 1875-1900 om het bouwjaar aan te duiden. De summiere beschrijving vermeldt type bollenschuur van vóór 1900 met houten vakwerk, houten goten op klossen, houten hijsbalk, dit alles in 1-laags volume onder mansardedak. Als het gaat om de bebouwing en bedrijvigheid van de Hoge Morsweg, is de schuur zonder meer beeldondersteunend.

Kortom, wat zou de gemeente Leiden beletten de monumentenstatus toe te kennen?

De oorspronkelijke bouwvergunning

Op zoek naar gegevens die bovenstaande beelden van de bollenschuur konden bevestigen, vonden wij in het gemeentearchief van Oegstgeest een handgeschreven brief aan B & W d.d. 12 april 1906 met fraai voorgedrukt briefhoofd van Jan van der Voet, Bouwkundige aan de Morsweg bij Leiden, Timmerman & Metselaar, Taxateur van Onroerende

goederen, Belast zich met het maken van tekeningen & bestekken. In de eerste persoon meervoud wordt beleefd verzocht ons de noodige vergunningen te willen geven tot het afbreken van twee oude schuren en het bouwen van een nieuwe bollenschuur van drijfsteen en een nieuw houten gereedschapsschuurtje aan den Morschweg te Oegstgeest, ondertekend door Uwedelachtbare Dienaren de Gebroeders van Egmond. Het gaat hier om de broers Teunis en Willem, die we later nog tegen zullen komen. Het dossier bevat een gedetailleerde blauwdruk en een situatieschets waaruit de ligging van de af te breken schuren, een bloemenkast en het bestaande woonhuis blijkt. De schets is ondertekend door burgemeester Van Griethuyzen en Wethouder Juffermans. In hetzelfde dossier zit een brief gedateerd op de dag van binnenkomst van dezelfde Van der Voet, hier ondertekend als gemeenteopzichter, met positief advies aan B & W.

Van der Voet, die het ontwerp van een groot deel van de nieuwbouw in de Mors voor zijn rekening nam, heeft rond 1900 tientallen jaren deze twee petten van aanvrager namens opdrachtgevers en van officieel gemeentelijk adviseur kunnen dragen, zonder dat iemand daar een probleem van maakte.

Wat betreft het niet-alledaagse hoofdmateriaal van de schuur: drijfsteen is lichte kunststeen, die is gemaakt van puimsteengruis en hydraulische kalk; puimsteen is lichte poreuze gestolde lava van een sponsachtig voorkomen; en hydraulische kalk is mortelspecie van gebluste kalk, die onder water hard wordt.

We mogen concluderen dat de bollenschuur volgend jaar een eeuw geleden werd neergezet. Inderdaad is uit de recente literatuur over bollenschuren bekend dat rond 1880 na het oudste type bollenschuur (de houten schuren) de eerste speciale stenen schuur verschijnt, met mansarde- of zadeldak. Meestal met twee bouwlagen eronder, in ons geval slechts één. De gebroken kap maakte het mogelijk de stellingen voor de bollen in de lengterichting in de kapruimte te plaatsen. Na 1900 werd dit type alleen nog door de kleine telers gebouwd. Voorbeelden van schuren met vakwerk plus witgepleisterde platen van drijfsteen kennen we alleen van de schuur aan de Glippervaart van de firma Braam en die aan de Manpadslaan van

de firma Van Meeuwen, beide in Heemstede. In beide gevallen gaat het echter om een opbouw van twee verdiepingen.

Het terrein wegbestemd

Helaas heeft het Leidse college van B. en W. in 2003 het positief advies van de monumentencommissie na summiere overweging naast zich neergelegd. Men constateerde dat de bollenschuur volgens eerder gemaakte afspraken met de eigenaar van het gebied en conform het uitgewerkte bestemmingsplan staat op terrein waarop nieuwbouwwoningen zijn voorzien. Aanwijzing tot monument zou dan onuitvoerbaar zijn en de zogeheten toekomstige herontwikkeling in de weg staan. De procedure werd niet volledig afgerond. De gemeente Leiden sloot al in 1999 een exploitatieovereenkomst met projectontwikkelaar Alsumex voor de ontwikkeling van een woningbouwplan op een deel van het voormalige kwekerijterrein aan de Hoge Morsweg. Na een inspraakprocedure werd deze overeenkomst in 2001 gewijzigd.

Hoe was het zover gekomen? Daarvoor moeten we terug naar 1988, toen in de Nota Bouwen in bestaande Leidse wijken de locatie Kwekerij Hoge Morsweg al stond aangegeven als bestemd voor woningbouw. Met die nota had het gemeentelijke inbrei-beleid van bouwen op open plekken gestalte gekregen. Mede in dat kader werd in het Bestemmingsplan Morskwartier 1996, dat de gemeenteraad na uitvoerige inspraak vaststelde op 22 april 1997, een woonbestemming gegeven aan een aantal tot dan toe bedrijfsmatige locaties. Daaronder de oude kwekerij van Van Egmond. In het Uitwerkingsplan Kwekerij 1999, dat eind 2000 definitief is vastgesteld, is rekening gehouden met een deel van de bezwaren van buurt- en wijkbewoners. Zij protesteerden tegen verdere versterking van de Mors. Zo is in het plan, dat vergezeld ging van een verkavelingsplan, het maximum aantal woningen op het gehele terrein (inclusief dat van Schulpden Schuim, ooit ook bezit van de familie Van Egmond) teruggebracht van 75 naar 48, terwijl in plaats van voortzetting van de (intussen al voltooide) strokenbouw aan de Rozenkwartsstraat en Kornalijnstraat nu een reeks in kluitjes geschakelde twee-onder-één-kapwoningen gerealiseerd zou worden. Deze zijn echter nog altijd dwars over de bol-

lenschuur en tuinderswoning getekend. Einde verhaal?

Laten we eerst nog maar eens de bloembollencultuur in Oegstgeest en de lotgevallen van het familiebedrijf Van Egmond in het licht stellen, om onze argumentatie van het historische belang van de Hoge Morsweg 111 wat kracht bij te zetten.

Bloembollencultuur in Oegstgeest

In de loop van de 19^e eeuw gaan steeds meer veetelers, akkerbouwers en tuinbouwers in de Duin- en Bollenstreek geheel of gedeeltelijk over op bloembollenteelt. Dat gold ook voor veel tuinders of warmoeziers in de tuin van Holland rond Leiden. Als oudste document over de bloembollencultuur in Oegstgeest, dat ook na de tweede annexatie door Leiden ruim een kwart van het huidige Leidse grondgebied besloeg, vonden we een brief van 21 januari 1866 aan de Heeren leden der gemeenteraad te Oegstgeest. Daarin deelde de Vereniging voor Bloembollencultuur te Oegstgeest mee haar Derde Wintertentoonstelling te willen houden. Door meerdere toezegging van inzendingen die zij van Heeren Kwekers als van Heeren Tuinbazen ontvangen heeft, is het bij vroegere tentoonstellingen gebruikte [café?]lokaal niet meer geschikt. Zij verzoekt gebruik te mogen maken van het [!] schoollokaal. We kunnen hieruit concluderen dat er al rond 1860 sprake was van een opbloeiende bedrijfstak en ook dat men de kunst van het broeien al goed onder de knie had.

Er zijn nog meer brieven bewaard gebleven. Zo van een verzoek in september 1891 tot subsidieverlening van een tentoonstelling op donderdag 17 t/m zondag 20 maart 1892 in de zaal van koffijhuis Zomerlust te Oegstgeest [aan de huidige Stationsweg in Leiden!] van bol- en knolgewassen ter herinnering aan het tienjarig bestaan van de Afdeling Oegstgeest en omstreken van de Algemeene Vereniging voor Bloembollencultuur. Deze landelijke onverzuielde vereniging was in 1860 opgericht en had wellicht de bestaande Oegstgeester kwekersvereniging overgenomen als afdeling, die officieel 20 maart 1882 werd opgericht. Op de achterzijde van het subsidieverzoek blijkt in potlood dat de Raadvergadering 25 gulden subsidie heeft verleend, met de kanttekening:

ADVERTENTIE

VERENIGING OUD LEIDEN

Opgericht 5 november 1902

Postbus 917
2300 AX Leiden

Bent u geïnteresseerd in het Leidse en regionale Erfgoed en wilt u graag het beroemde *Leids Jaarboekje* gratis ontvangen, dan kunt u niet zonder het lidmaatschap van de **Vereniging Oud-Leiden**.

De contributie bedraagt € 17,50 per jaar; jongeren tot 27 jaar betalen slechts € 10,-.

Door overmaking van dit bedrag op Postbankrekening 17 52 28 bent u lid van de **Vereniging Oud-Leiden**.

gebruik van de Zondag voor B & W zoveel mogelijk beperken en alle festiviteit weren.

In oktober 1897 komt een dergelijke bedelbrief binnen, met het argument dat de bloembollenteelt een belangrijke tak van nijverheid in de gemeente vertegenwoordigt. Voor de maart van het volgende jaar te houden tentoonstelling wordt

hetzelfde bedrag gespendeerd. Als dank komt onder meer een uitnodiging voor het bijwonen der bekroningen op 6 juli, heel toepasselijk in Zomerlust, gelegen aan de pas geannexeerde Stationsweg te Leiden.

En in 1910 stelt de Raad twee zilveren medailles ter beschikking voor de nationale jubileumtentoonstelling van

de landelijke vereniging te Haarlem. De medaille draagt aan een zijde het wapen van de gemeente Oegstgeest. Rond 1900 is Oegstgeest met 101 hectare bollengronden de achtste bollen gemeente van Zuid-Holland, met bijna een twintigste van het provinciaal areaal. Het *Weekblad voor Bloembollencultuur*, orgaan van de Algemeene, bevat in de

ADVERTENTIE

Bouwbedrijf Paardekooper

Sedert 1881

In 1881 heeft Arie Paardekooper de fundamenten gelegd voor ons bouwbedrijf.

Verweven met deze lange historie is de liefde voor het vak, vakmanschap, vertrouwen en natuurlijk altijd weer bouwen.

Bouwbedrijf Paardekooper restaureert, renoveert en onderhoudt gebouwen.

- Lid van het NVOB
- Lid Bouwgarant
- Erkend Hoofdaannemer
- Erkend Leerbedrijf

Miening 41, 2381 GP Zoeterwoude

071-5801254

info@bouwbedrijf-paardekooper.nl

Arie Paardekooper 1857-1915

Een deel van het interieur van de bollenschuur.

jaren twintig en dertig talloze berichten van de Oegstgeester afdeling, van tentoonstellingen in de Posthof tot kortingen bedongen voor vrachtovervoer per tram, jaarlijkse excursies en geleerde zowel als praktische discussies over nieuwe soorten. De circa 75 leden komen voor elk een derde uit Leiden, Oegstgeest en de wijde regio. De broers Willem en Teunis van Egmond van het bedrijf aan de Hoge Morsweg wisselen stuivertje als lid van het bestuur en de functies van voorzitter en penningmeester.

Familiebedrijf Van Egmond

Het oudste document over het terrein van de latere Kwekerij waarover we via het Kadaster beschikken, is een akte van 19 januari 1867. Hierin verkoopt Teunis van Egmond, ook wel genaamd Anthonie, warmoezier, wonende onder Soeterwoude, aan zijn zoon Anthonie Pieter van Egmond, landbouwer, woonende aan de Hooge Morsweg te Oegstgeest, een huis met stalling en aanhoorigheden, benevens ene partij tuin of teelland, vanouds genaamd De Roskam of Morschwijk, staande en gelegen [op?] Leiden en de gemeente Oegstgeest, aan de Hoogemorsch, even voorbij de paal van vijfhonderd roeden, het huis getekend met nummer 108 benevens een

houtboschje. Van het object verklaarde de verkoper de eigendom te hebben gekregen voor een derde als met zijn beide zusters enige erfgenamen van zijn ouders Pieter van Egmond Barendszoon en Grietje of Margaretha Overgeest. Ook volgens deze verklaring zou Pieter Barendszoon het complex percelen op zijn beurt op 1 juni 1782 hebben gekregen van Barend van Egmond. In deze akte komen dus vier generaties Van Egmond ter sprake. Op het goed rustte een hypotheecaire lening van 4.000 gulden, verstrekt door de Leidse particulier Hartevelt, in 1906, als de hypotheek nog niet is afgelost, aangeduid als wijnhandelaar.

In deze tijd moet het bloembollenbedrijf zijn intrede hebben gedaan. Want als Anthonie Pieter in februari 1906, een half jaar voor zijn overlijden, het woonhuis en daarbij een plantenkas met grond verkoopt aan zijn zoons Willem en Teunis, worden alle drie in de akte aangeduid als bloembollenkweker. Enkele maanden later komt de vergunning voor de nieuwe schuur. Voor de jongste broer, Teunis van Egmond te Oegstgeest, ontwerpt de ons intussen bekende J. van der Voet in 1908 tegenover de oude tuinderswoning een charmante villa in eclectische stijl met erker en warande. De aanvraag voor de bouwvergunning is overigens ondertekend door Gebr. Van Egmond. Voor Willem

volgt pas in 1916 een bijna identieke villa ernaast. De eerste stenen gelegd door hun resp. dochters Elisabeth A. (Apolonia) en Elisabeth Eefje zijn nu wat uitgesleten. Het betreft hier de huidige nummers 100 en 102. Was er ook slijtage in de broederlijke samenwerking? In 1918 volgt wel een boedelscheiding, waarbij Teunis onder meer het huis met plantenkas en tuin toebedeeld krijgt

Deze Teunis, de grootvader van de laatste eigenaar, eveneens een Teun, van de Kwekerij, is de eigenlijke held van ons verhaal. Hij werd in 1919 lid van de gemeenteraad van Oegstgeest en was vrijwel ononderbroken wethouder tot 1945. Toen in 1942 Oegstgeest een NSB-burgemeester werd opgedrongen, peperde loco-burgemeester Van Egmond hem bij zijn installatie in dat de nieuwe

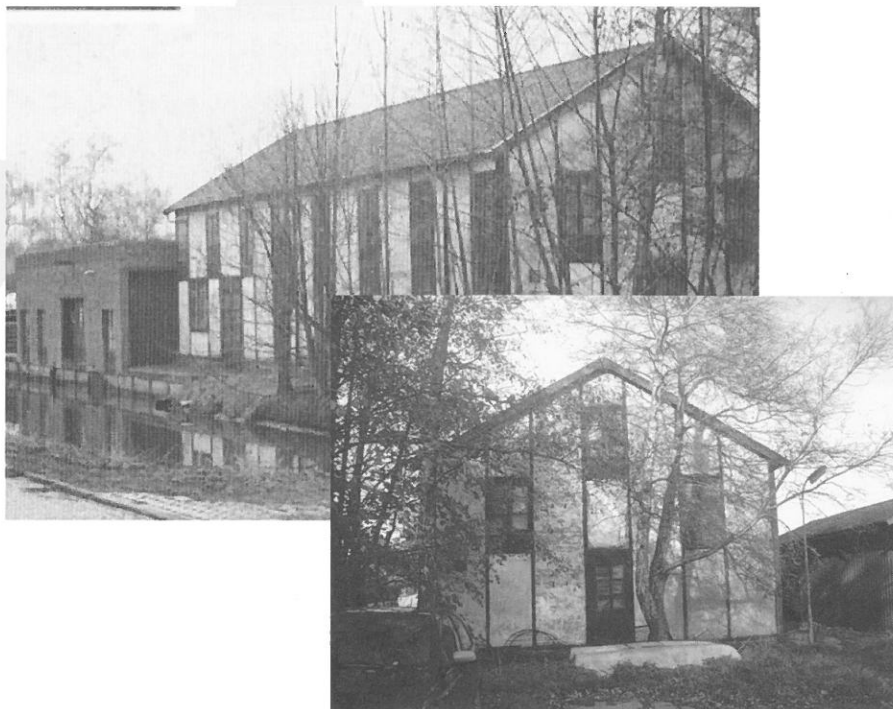
burgemeester niet alleen voor een kleine groep mocht werken. De gereformeerde Anti-Revolutionair sprak: Jezus Christus zal in Zijn dag U rekenschap vragen van het volbrengen van Uw taak. Tussen 1941 en 1947, toen hij de zaak aan zijn zoon overdroeg, voerde Teunis met zijn zoon Antonie Pieter de Vennootschap Onder Firma *The Old Nurseries*. Hoewel het gebruik van het Engels in de bollenwereld heel courant was, zou men hier zo middenin de oorlog ook een symbolische daad van verzet kunnen zien. In ieder geval memoreerde Teunis toen hem 31 december 1949 het ereburgerschap was toegekend, in zijn dankwoord dat hij blij was zijn plantenkwekerij tot grote bloei te hebben kunnen brengen, ondanks het voorzitterschap van een dertigtal verenigingen, zoals de bedrijfsvereniging met 9.000 leden, en zijn lidmaatschap van het scheidsgerecht voor de bloembollencultuur. De redactie van de *Oegstgeester Courant* voegde er in het verslag aan toe dat de voorvaders van Van Egmond al in 1703 hetzelfde bedrijf uitoefenden op het terrein waar nu de begraafplaats Rhijnhof ligt. Toen Teunis van Egmond op dezelfde begraafplaats na zijn overlijden op 1 januari 1959 op 86-jarige leeftijd werd begraven, passeerden zijn vele functies nog eens de revue: onder meer voorzitter van de Vereniging van Vaste Plantenkwekers, van de A.R. Kiesvereniging, van de Christe-

lijk Nationale School aan de Mors, de afdeling Oegstgeest van de Vereniging voor Bloembollencultuur, de Zondagschool aan de Mors, enz. Alweer de Oegstgeester Courant meldt dat deze eenvoudige burger aan de Mors ook wel de eretitel droeg van Burgemeester van de Mors.

Exit bollenschuur?

Bloemist Antonie Pieter zette het bedrijf nu volledig voort als vaste-plantenkwekerij. In 1980 verkocht hij het oud familie-erf aan zijn meewerkende zoon Teunis, eveneens bloemist. In de akte van levering wordt gesproken van een oud verwaarloosd woonhuisje met ondergrond en verdere aanhorigheden. De laatste Van Egmond die het kwekersbedrijf uitoefende, is weer geheel in de recente familietraditie tegenover het knollenland gaan wonen in een nieuwe bakstenen villa. Zal hij ooit de slopershamer op de oude bedrijfsgebouwen zien neerdalen? Het ziet ernaar uit dat de bollenschuur nog even door de gong wordt gered of, liever gezegd, door het geluid van de aanpalende BV Akerboom Scheepswerf & Reparatiebedrijf, dat zich aan beide zijden van de Hoge Morsweg bevindt. Dit bedrijf heeft historische rechten. Het heeft de geluidsoverlast conform de wet geluidshinder tot aanvaardbare proporties teruggebracht, maar ook de nieuwe geluidscontour belemmert vooralsnog de volledige bebouwing van de rest van het Kwekerijlocatie. De contour gaat zelfs dwars door de tuinderswoning van Hoge Morsweg 111 en door de oude schuur.

Voorlopig mogen we dus blij zijn met groei en bloei van de scheepswerf.

Deze bollenschuren in Heemstede vertonen een zekere overeenkomst met de Leidse bollenschuur.

Toch biedt dit niet definitief zekerheid. Prettiger zou zijn als op basis van voortschrijdend inzicht de gemeente de status van beschermd monument alsnog zou verlenen, wellicht ook voor het gehele ensemble met directiewoningen. Met de eigenaar-projectontwikkelaar zou overeengekomen kunnen worden dat op het achterste deel van het terrein alsnog enige huizen buiten de geluidscontour gebouwd kunnen worden. Naast een monument zijn die des te waardevoller. De schuur met woonhuis zou herbestemd kunnen worden als woon-werkruimte. Het Project Behoud en Herbestemming Bollenschuren (www.bollenschuren.nl) beschikt over een elektronische vraag- en aanbodbank, waarvoor veel, ook koopkrachtige belangstelling bestaat.

De nagedachtenis van de Burgemeester van de Mors verdient dit monument.

Gerard J. Telkamp

Met grote dank aan Carla de Gloppe van het gemeente-archief Oegstgeest. Dank ook aan de eigenaar André van der Laan voor de bereidheid het bestuur van STIEL een kijkje te gunnen.

Dit artikel draag ik op aan mijn 80-jarige nicht Loek van Til te Hillegom, die haar leven lang in de bollen zat, en aan mijn grootvader Johan Hendrikus Telkamp en zeven generaties voor hem van de bloembollenboerderij en tuinderij Kweeklust aan de Noorderlaan te Hillegom.

LEERHANDEL COLLA: VIER GENERATIES LEER IN LEIDEN

Het is alweer een hele tijd geleden dat er bij Leerhandel Colla aan de Korte Mare handel gedreven werd, maar nog steeds ademt het pand de sfeer van de leerhandel uit. Vier generaties Colla dreven er handel in leer, zadels, schoenen en fournituren, tot de zaak vanaf 1978 langzaam ophield te bestaan.

De voorgevel van de winkel in 1947 met het thans niet meer aanwezige glas-in-loodraam.

Het pand stamt oorspronkelijk uit de 17^e eeuw en bestaat uit een voor- en een achterhuis, met achterliggende plaats waarop rond 1900 een nis met Maria-beeld, afkomstig uit een kerk in de buurt van Amsterdam, is geplaatst. Het pand aan de Mare is in de negentiende eeuw uitgebreid met twee kleinere panden aan de Caeciliastraat. In 1900 is het pand flink verbouwd, waarbij onder andere de ossenkop werd toegevoegd, de verwijzing naar de functie van het pand. De zeventiende eeuwse spiltrap doorkruist alle verdiepingen, met twee zolders boven, vier kamers op de eerste etage en beneden de winkelruimtes en een grote woonkamer met eikenhouten lambriseringen.

Vier generaties

Aan het pand is in de loop der jaren slechts enkele malen iets veranderd,

het runnen van de winkel is echter wel met de tijd meegegaan.

In 1847 begon Hendrik Colla, de eerste Colla die zich met het leer bezighield, zijn leerhandel in het pand op de hoek van de Mare en de Caeciliastraat. Eerder had Hendrik Colla op de plek van de Hartbrugkerk op de Haarlemmerstraat een schoenen- en laarzenmakerij. Leiden was indertijd nog een garnizoenstad, maar nadat de militairen uit de stad trokken en ook de confectieschoenen in opkomst waren, besloot Nicolaas Colla, zoon van Hendrik,

zich meer op de pure leerhandel te richten. De zoon van Nicolaas, Petrus Colla, en zijn kleinzoon Henri Colla, zetten deze lijn door en tot de sluiting in 1978 heeft Leiden een waar familiebedrijf gekend, waar de ervaring van generatie op generatie doorgegeven werd.

In een boekje, uitgebracht ter ere van het honderdjarig bestaan van de zaak in 1947, staat de verandering van koopwaar door de jaren heen beschreven. Dit geeft een inzicht in het erfgoed uit vervlogen tijden: "Werd overleer vroeger plantaardig geloid, thans wordt algemeene chrome-looïng toegepast. Het grove garen moest wijken voor houten pinnen, die op hun beurt door de tacks werden verdrongen, terwijl nu de perslijm opgeld gaat doen. Een ding is echter al die jaren onveranderd gebleven: koeien, kalveren, pinken en schapen kost het nog altijd hun huid!"

Hendrik Colla (overleden in 1885), de eerste Colla die zich met her leer bezighield.

De voorraad

Het zag er lang naar uit dat Wim Colla (1943), jongste zoon van Henri Colla, het familiebedrijf zou voortzetten. Colla: "Mijn vader had al een soort spaarplan ontwikkeld, zodat ik later mijn twee oudere broers zou kunnen uitkopen. Op dat moment was de leerhandel echter al niet meer wat het vroeger was. De cavalerie zorgde eerst voor werk, later had je de zadelmakerij en de laarzen, weer later had je de schoenmakers, maar ik zag weinig perspectieven meer. Mijn vader had een handel in leer en fournituren; leer in de ruimste zin van het woord. Onderhoudsartikelen en huiden met de vacht er nog aan, die mensen als vloerkleden gebruikten. Op die manier was de zaak nog redelijk rendabel te houden".

Wim Colla is in de zaak opgegroeid en woonde met zijn ouders en zijn opa boven de zaak, waar hij later trouwde. "Na school was ik alleen maar met de zaak bezig. Ik bracht op mijn fiets de boodschappen rond, binnen Leiden maar bijvoorbeeld ook in Katwijk en Hoogmade. Mijn vader had al die jaren een echte eenmanszaak, en runde die tot zijn 72^e. Twee dagen na de verkoop van de zaak overleed hij".

Hoewel Wim Colla de zaak niet voortzette, is de liefde voor de zaak altijd aanwezig geweest. "Als jongen was ik altijd enthousiast als er nieuw leer gebracht werd, dat rook je meteen. Toen ik in militaire dienst zat en mijn vader ziek was, ben ik meteen naar huis gegaan om de winkel draaiende te houden. Ook na zijn dood had ik elke dag na

ADVERTENTIE

uitvaartverzorging

Janson & Bolland

Uitvaartcentrum Levendaal

Levendaal 103 • 2311 JG Leiden t 071 512 2112 f 071 513 3113 e info@uitvaartcentrumlevendaal.nl i www.uitvaartcentrumlevendaal.nl

Henri Colla (overleden 1978), die als laatste van de familie de zaak runde.

mijn reguliere baan de zaak open, om de voorraad te verkopen. Die voorraad was echt enorm! Gelukkig had mijn vader op elk stuk leer kleine stickers met lettercodes aangebracht, waarbij elke letter een bepaald cijfer voorstelde. Na enig puzzelwerk kraakte ik als het ware zijn code, en kon ik precies nagaan wat de inkoopsprijs was!"

Met Leerhandel Colla verdween ook een tijdsvlak uit Leiden; de garnizoen-tijd, de tijd van paarden en de haver, waar de mussen nog van konden leven. Gelukkig staat daar aan de Mare nog het

De zaak in bedrijf in 1947.

statige en nagenoeg onveranderde winkelpand, als herinnering aan het geslacht Colla, voor altijd verbonden aan de leerhandel.

Michiel Rohlof

OOK MET ERFGOED BUITEN DE SINGELS ZORGVULDIG OMGAAN

Stelling: Leiden moet even zorgvuldig met erfgoed buiten de singels omgaan als met de monumentale binnenstad.

Toelichting: in de drie grote annexatiegolven van 1896, 1920 en 1965 slokte de gemeente Leiden in totaal een derde tot de helft op van de drie buurgemeenten Leiderdorp, Zoeterwoude en Oegstgeest. De inlijving van de Voorschotense Stevenshof maakte deel uit van de laatste annexatie, die per 1 januari 1966 haar beslag kreeg. Leiden is sinds 110 jaar met de beste bedoelingen buiten de singels getreden. De belangrijkste was verwerving van grond voor woningbouw. Wat werd geannexeerd was echter beslist geen woest en ledig niemandsland. Aan de overkant van de singels en langs Lage Rijndijk (Leiderdorp), Hoge Rijndijk en Jaagpad (Zoeterwoude), Hoge Morsweg (Oegstgeest) en Rijndijk (Voorschoten) stond ten tijde van de inlijving al een interessante, verbrokkelde en gemengde lintbebouwing van (restanten van) lustoorden, herenhuisen, boerderijen en tuinderswoningen, arbeiders- middenstandsbehuizingen en allerlei ambachtelijke en industriële bedrijven.

De indruk bestaat dat het gemeentelijke monumentenbeleid in ieder geval tot zeer voor kort te weinig aandacht heeft gegeven aan de historische waarde van deze bebouwing buiten de singels. De lijst van gemeentelijke monumenten bevat voor het gehele Morskwartier bijvoorbeeld nauwelijks meer dan de

Engelbertha's Hoeve. Dit verschijnsel valt een beetje te begrijpen gezien de overvloedige oogst aan vaak eeuwenoude monumenten in de binnenstad. De bouwsels in de dikke schil rond de binnenstad dateren vrijwel zonder uitzondering uit de 19de en 20ste eeuw. De esthetisch-bouwhistorische waarde ervan is niet altijd even groot of zij komt pas na intensief historisch onderzoek boven water. De historische waarde van de resterende gebouwen is echter vaak aanzienlijk. De onderhavige panden vertegenwoordigen nogal eens bedrijfstakken die in een betrekkelijk kort tijdsbestek vrijwel geheel verdwenen zijn. Of waarvan nog maar één specifiek exemplaar resteert. Voorbeelden: de houthandel en houtzagerij (Noordman), de blekerij/wasserij (Dingjan), de tuinderijen, die bedrijven als Nieuwenhuizen en Tieleman van hun boontjes voorzagen en Leienaars van werk, de sierteelt (de bollenschuur van de Gebr.

Van Egmond). Ook blijkt bij nader onderzoek dat het familiebedrijf dat in dergelijke panden was gevestigd, soms op dezelfde lokatie het bedrijf niet enkele tientallen jaren maar enkele eeuwen uitoefende. Zo werd ook duidelijk dat het wasserij/blekersbedrijf van Dingjan bijna twee eeuwen terugging, en dat nota bene op een terrein waar voorheen al minstens twee eeuwen de blekerij werd bedreven. De gebouwen die van belang zijn, dreigen nogal eens het lood-

Ook wasserij/blekerij Dingjan heeft het loodje gelegd.

je te leggen door onachtzaamheid en radicale kaalslag in het kader van het inbrei-beleid, waarbij in het college de wethouders die ruimtelijke ordening en cultuur in hun pakket hebben, elkaar kennelijk niet goed inseinen. Uiteraard hebben historisch bewuste buurt- en wijkbewoners en historische verenigingen ook een taak bij het bewaken van

het industrieel en ander erfgoed. Strikte naleving van de toetsing van bestemmingsplannen en sloopvoornemens aan criteria van behoud van monumentaal erfgoed ook en in het bijzonder buiten de singels zou vast bestanddeel van gemeentelijk beleid moeten zijn. Dit trouwens in overeenstemming met fraaie beleidsvoornemens zoals die dit

jaar in de gemeentelijke nota Cultureel Erfgoed Leiden zijn geformuleerd. Maar tussen woord en daad ligt weleens een singel. Afstand doen van een exclusieve blik op de binnenstad is de Leidse samenleving ook verplicht aan de buurgemeenten die we hebben gekortwiekt.

Gerard J. Telkamp

KORT NIEUWS UIT LEIDEN EN REGIO

STIEL LEGT EER IN MET BEZOEK LAKENHAL

Leiden - Stiel heeft onlangs veel eer ingelegd met een voor de donateurs georganiseerd bezoek aan het Stedelijk Museum De Lakenhal. Daar was van begin september tot 20 november van dit jaar een presentatie te zien van directiemeubelen van de Leidse Conservenfabriek I.E. Nieuwenhuizen, ontworpen door architect A.J. Kropholler met houtsnijwerk van J. Altorf. Meer dan veertig donateurs van onze organisatie woonde de bijeenkomst bij.

De laatste directeur van de conservenfabriek schonk onlangs het ambachtelijk gemaakte directiemeubilair van de fabriek aan De Lakenhal. Als tegenprestatie zorgde het museum voor de presentatie van de meubelen en de uitgaaf van een boekje over 'Conserven en kunst' (zie ook de rubriek Nieuwe Uitgaven). Kropholler is in Leiden vooral bekend als architect van de Petruskerk met de huizen aan de Lammenschansweg. De conservenfabriek van Nieuwenhuis

(1866-1972) kreeg vooral ook bekendheid door het betrekken van kunstenaars in de bedrijfsvoering, bij voorbeeld W.C.Feltkamp en kunsthandelaar G.J.Nieuwenhuizen.

Mevr.Doris Wintgens Hötte van De Lakenhal verzorgde de rondleiding, waarbij zij tal van treffende bijzonderheden over de conservenfabriek en de kunst vertelde. Tijdens het bezoek bood de heer P.Spaargaren, die als accountant ruim tien jaar de controle van de jaarrekeningen van het bedrijf heeft uitgevoerd, mevr.Wintgens Hötte het (reclame)boekje '100 jaar Sleutels Conserven' aan.

ACTIE VOOR BEHOUD

De woningen aan de Pasterstraat (Foto: N. Bavelaar).

HUIZEN PASTEURSTRAAT

Leiden - Bewoners van huizen aan de Pasterstraat in de Leidse wijk Groenord zijn gekant tegen de sloop van hun woningen. In het plan voor de bebouwing van het vroegere Slachthuisterrein, 'Nieuw Leyden' geheten, moeten de woningen nrs. 15 tot en met 21A wijken omdat er een toegangsweg en een groenstrook voor de nieuwe wijk moeten komen. De bewoners vinden het maar niks, de woningen zijn in een redelijke staat. Zes van deze woningen zijn

zogenheten keurmeesterwoningen uit 1903, dienstwoningen van het Slachthuiscomplex. Volgens de Monumentencommissie zouden deze huizen de status van gemeentelijk monument moeten krijgen, maar B. en W. hebben dit advies van de commissie in 2003 naast zich neergelegd.

WACHTGEBOUWTJE MOET BLIJVEN

Oegstgeest - De Vereniging Oud-Oegstgeest wil het historische wachtgebouwtje op het terrein van het Marine Elektronisch en Optisch Bedrijf (MEOB) redden van de sloop. De vereniging heeft een eerste succes geboekt. Wethouder De Ruyter heeft gepraat met de eigenaar van het vroegere Marineterrein: de Dienst Domeinen. Het resultaat van het gesprek: het huisje blijft voorlopig overeind. Als het terrein wordt verkocht, komt er overleg tussen drie partijen: de koper, Domeinen en de gemeente Oegstgeest over de toekomst van het huisje. Eerder was de Dienst Domeinen van plan alle bebouwing op het terrein te slopen.

VLIEGKAMP VALKENBURG

Katwijk - De Stichting Leefbaar Katwijk heeft het college van B. en W. van Katwijk op de vingers getikt. De stichting heeft begin dit jaar aan B. en W. gevraagd de barakken van het voormalig vliegveld Valkenburg op de gemeen-

telijke monumentenlijst te plaatsen. In mei van dit jaar vroegen B. en W. om nadere informatie. Die gaf de stichting een maand later. Tot op heden heeft de stichting niets gehoord over deze kwestie, ook is de monumentencommissie niet geraadpleegd. 'U omzeilt op deze wijze uw plicht om te beslissen op een verzoek', aldus de boze stichting in een brief aan B. en W.

ZWARTE TULP PRIJS 2005

Noordwijk - Ernst Kuylenburg (44) en Susan van der Zwet (40) hebben de

Zwarte Tulp Prijs 2005 gekregen van de Projectgroep Behoud en Herbestemming Bollenschuren. Deze projectgroep spant zich sinds 1997 in voor behoud en herbestemming van bollenschuren. De bollenschuren vormen het erfgoed van de Bollenstreek. Ze zijn vast verbonden met het landschap van deze regio en hebben een grote cultuurhistorische waarde. De twee kregen de prijs omdat zij de voormalige bollenschuur aan de Pickéstraat 66 geheel hebben gerestaureerd en er een woning van gemaakt hebben.

De bollenschuur is in 1902 gebouwd voor de Noordwijkse bollenkweker De Groot. Het is een grote schuur met een zadeldak. Op alle verdiepingen zitten openslaande deuren, bestemd voor natuurlijke ventilatie zodat de bollen konden drogen. In 1974 kwam in het

pand een houtverwerkingsbedrijf, dat later uitgroeide tot een bouwmaterialenzaak, Doeland Dekker. Na het vertrek van Doeland naar het bedrijventerrein in 2000 kochten Ernst Kuylenburg en Susan van der Zwet het pand en besloten het te restaureren. De gemeente Noordwijk gaf toestemming om er een woning van te maken. De restauratie duurde enkele jaren: het stel woont er sinds Kerstmis vorig jaar. De twee zijn gek op bollenschuren en willen eigenlijk wel weer aan de slag. 'Als er nog mensen zijn die een bollenschuur over hebben, dan houden wij ons aanbevolen. Nu ons huis klaar is, willen we graag een andere bollenschuur opknappen. We hopen dat iedereen inziet dat je van een oude bollenschuur een prachtig, apart woonpand kan maken.'

NIEUWE UITGAVEN

* Bij Stedelijk Museum De Lakenhal is een boek verschenen over de geschiedenis van Nieuwenhuizen Conserven fabriek onder de titel "Conserven en Kunst, 100 jaar Nieuwenhuizen in Leiden". Dit rijk met foto's gelardeerde boek geeft een goed beeld van de ups en downs van een onderneming die in Leiden een belangrijke plaats innam. Ook aan kunst werd de nodige aandacht besteed niet alleen bij het laten ontwerpen van etiketten en wikkels maar ook door het door Kropholler laten ontwerpen van meubilair voor de directiekamer. Aan deze architect wordt in het boek ruim aandacht besteed. Mevrouw Doris Wintgens Hotte heeft een prachtig boek geschreven.

* 100 jaar Langezaal & Inniger is een ander boek over Leids Industrieel verleden. Onder de titel "Van aanbeeld tot afstandbediening" wordt de geschiedenis verteld van een smederij, die zich in de loop der jaren ontwikkelde tot een belangrijk elektronisch bedrijf dat zich via zelf ontwikkelde software bezig hield met systemen voor op afstand bedienbare bruggen. Het boek is ook interessant door de afbeeldingen van vele oude documenten en foto's, afkomstig uit het archief van het bedrijf. Kunsthistorica Claudia Thunnissen werd bereid gevonden er een lopend, maar vooral leesbaar verhaal van te maken. Bestellen bij De Kler.

* De Stielkalender 2006 is uit met mooie foto's in kleur van een vroeger straatbeeld naast een foto van de huidige bebouwing. Het zal een verrassing zijn voor hen die de situaties van lang geleden nog herkennen en voor hen die de oude tijd niet hebben meegemaakt. Zo zien we nog bestaande, hergebruikte gebouwen als T&D, Sythoff, Zaalberg, Ceres, van Wijk, Klaverblad op een oude en op een recente foto naast verdwenen fabrieken als Parmentier, Sanders, Poot, de Zoutkeet met de huidige situatie. Op verzoek van velen is het calendarium duidelijk leesbaar en is er plaats voor aantekeningen. De kalender is in de diverse boekwinkels en tijdschriftzaken te koop voor € 7,95. U steunt er onze subsidie-loze stichting mee.

VERKOOPPUNTEN STIELZ

Dit blad en de kalender zijn op de volgende adressen te koop:

Boekhandel De Kler
Boekhandel De Kler
Boekhandel Kooyker
Bruna
Bruna
Luca Totaalwinkel
Luca Totaalwinkel
Luca Totaalwinkel
Sigarenmagazijn T.Filemon
Tijdschriftenhandel The Readshop
Tijdschriftenhandel Walk Inn

Breestraat 159
Kempenaerstraat 39 b
Breestraat 93
Winkelcentrum Kopermolen
Winkelcentrum Stevenshof
Maasstraat 1-3
Hoge Rijndijk 106
Standerdmolen 27
Bevrijdingsplein 1
Breestraat 107
Breestraat 163

Leiden
Oegstgeest
Leiden
Leiden
Leiden
Leiden
Leiden
Leiden
Leiden
Leiden
Leiden

ADVERTENTIE

Wij brengen het nieuws graag bij u thuis!

Met het Leidsch Dagblad blijft u op de hoogte van de gebeurtenissen in uw omgeving én leest u al het landelijke en wereldnieuws. Daarnaast besteden we veel aandacht aan cultuur, sport, wonen en ontspanning. Nieuws dat u direct raakt.

Dat brengen wij graag bij u thuis.

Leidsch Dagblad
Jouw wereld, jouw krant

Word abonnee, bel 0800 - 1711 (gratis) of
surf naar www.leidschdagblad.nl

architecten
AIV B.V.
ingenieurs

Postbus 32056
2303 DB LEIDEN
Amphoraweg 5
2332 ED LEIDEN
tel.: (071) 531 33 25
fax: (071) 531 83 74

 Het Motorhuis
Vondellaan 80, Leiden. Tel. 071-5351800
www.motorhuis.nl

"J. Zierikzee"
maatschoenmakerij

H.P.H. Nusteling
Bakkersteeg 3
2311 RH Leiden
Tel.: 071-5131156

maatschoenen op het net?

www.maatschoenen.nl